

СТАНОВИЩЕ

по конкурс за заемане на академичната длъжност доцент
по професионално направление 2.1. Филология, научна специалност „Български език“,
съгласно обявата в „Държавен вестник“, бр. 36/03.05.2019 г.

с кандидат: гл. ас. д-р Надежда Спасова Костова, Секция за българска лексикология и
лексикография в Института за български език „Проф. Л. Андрейчин“,

Рецензент: проф. д-р Петя Начева Осенова, Катедра по български език, Факултет по
славянски филологии, СУ „Св. Кл. Охридски“

Обща характеристика на представените материали

Гл. ас. д-р Надежда Спасова Костова завършва българска филология във Факултета по славянски филологии, СУ „Кл. Охридски“. След това тя приключва успешно редовна докторантура в Института за български език. В същата институция тя извървява пътя от проучвател, асистент и главен асистент в Секцията за българска лексикология и лексикография.

Гл. ас. д-р Надежда Костова е предоставила за конкурса следните научни материали: една монография (205 стр.), две участия в речник като съавтор, 4 студии и 27 статии (от които 4 в съавторство), една рецензия на речник и една библиография. Прави впечатление продуктивността на кандидатката по отношение на публикационната дейност. Макар че тя не е посочила публикации в индексирани и реферирани издания (такава публикация е посочена в справката за наукометрия към НАЦИД), разработките се отличават с висока научна стойност. За това свидетелстват 23-те цитирания към общо 8 публикации.

Обща характеристика на научната, научно-приложната и педагогическата дейност на кандидата

Научната дейност на гл. ас. д-р Надежда Костова е основно в областта на лексикологията и лексикографията. Самата област ѝ предоставя възможността да работи както в теоретичната лексикология и лексикография, така и в приложната - чрез участието ѝ в изработване на общи и специализирани речници - моно- и двуезикови, и чрез използването на корпусни методи за проследяване на тенденции в съвременния лексикален състав на езика.

Кандидатката има активно участие в проекти, което демонстрира и научно-приложните аспекти на нейната дейност. Тя е посочила 12 проекта, сред които трябва да се отбележат тези, свързани с корпусната и компютърната лингвистика, и съответно - с прилагането на новите технологии в лексикографията (напр. проекти 2, 9, 11 и 12). Освен това прави впечатление участието на гл. ас. д-р Надежда Спасова Костова в двуезични

лексикографски проекти (български и словашки, български и полски). Не на последно място трябва да спомена приноса ѝ в създаването на най-големия речник на българския език (проект 1), както и проектите с теоретична насоченост (проекти 3, 4 и 5).

Кандидатката е посочила участие в 12 научни форума (от общо 18), като всички са или международни форуми, или форуми с международно участие. Тематиките са в областите на лексикографията и по-общо - на славистиката.

Гл. ас. д-р Надежда Костова има педагогически опит в областта на преподаване на български език за чужденци в катедра "Български език като чужд", ФСлФ, СУ "Св. Кл. Охридски". Тя е преподавала фонетика и лексикология от 2014 до 2017 г., като през учебната 2014/2015 г. е водила и практически курс за ползване на лексикографския портал "Инфолекс".

Аналитична преценка на основните научни и/или научно-приложни приноси на кандидата

Тъй като предоставената монография "Глаголни неологизми в българския език", С., 2018 е основният хабилитационен труд на д-р Костова, ще се спра основно на нея. Още повече че монографията контекстуализира по един много успешен начин част от представените статии и студии. Книгата е приносна в изследването на неологичните процеси в глаголната лексика в края на XX и началото на XXI век. Ценно е описанието на взаимодействието между лексикалните и семантичните неологизми, процесите на интеграция на тези неологизми в българската лексикална система, процесите на възникването им - предимно от имена или едновременно с тях. Предложен е метод за описание на метафоричните (в по-голяма степен) и метонимичните (в по-малка степен) значения на глаголните неологизми (най-обемната глава от монографията). Дискутирани са продуктивните и непродуктивните модели. Представени са типовете дефиниции, които се използват при по-честите и по-редките неологични появи. Цитираните използвани литературни източници са над 180, което показва много добрата осведоменост на кандидатката в специализираната област, в която работи.

От гледна точка на предмета на изследване приносите на кандидатката могат да се разпределят според мен в следните категории: общотеоретични въпроси (всички без 6 и 16) и въпроси, свързани с конкретни глаголи (6, 16). Преобладават изследванията с широк обхват, което е показател за аналитичните и прогностичните умения на д-р Костова по отношение на лексикалните и лексикографските тенденции в българския език. От гледна точка на тематиките приносите могат да се разделят по следния начин: изследване на конкуренцията между лексикални и семантични глаголни неологизми (1, 16, 29); типологизиране на неологизмите според сферата на употреба (1, 7, 18, 31, 34); изследване на отношенията между глаголните и съответните им именни неологизми (1, 6, 29, 30, 34); лексикографското представяне на глаголните неологизми (1, 7, 13) и успешното прилагане на корпусния подход в изследванията (5, 17, 25). Впечатляваща е работата на кандидатката в различни области на лексикографията - тълкувателна, двуезична и

компютърна. Работата на д-р Костова включва разнообразни и важни дейности, каквито са: разработването на семантични структури на многозначни думи, редакторската дейност, разработването на електронни речници и корпуси, анализът на фразеология.

Прави впечатление умението на д-р Костова да създава научен текст, който не само е логически издържан, но и четивен. Нейните изследвания, макар и попадащи в областта на лексикографията и лексикологията, са до голяма степен свързани с граматиката (морфологията и синтаксис). Подобно взаимодействие напълно кореспондира със съвременните световни лингвистични тенденции, при които речникът и граматиката се разглеждат винаги в взаимодействие. В тази връзка ще спомена само факта, че изследването на отглаголните съществителни във връзка с терминологията кореспондира с мои и на други колеги изследвания на синтаксиса на сложните думи. Така от две страни се получава информация защо сложните глаголи (тип *паропропускам) не са типични за българския език, докато сложните съществителни са типични (паропропускане).

Критични бележки и препоръки по представените трудове

Имам някои дребни препоръки по текста на монографията. Те биха могли да бъдат полезни на д-р Костова при повторното издаване на книгата. Според мен обзорът на литературата може да бъде изнесен в отделна глава, макар че в момента кандидатката е цитирала коректно необходимите източници в самите основни части на разработката. При използване на корпусния подход в подкрепа на твърденията е добре да се дават конкретни таблици с броя на срещанията (или ранкирането) на съответните глаголи в корпуса (напр. на стр. 58 и 59). Трябва също така да се отчете условността и непълнотата на корпусите. Разбира се, корпусите са ценен източник на лингвистична информация и обективират научните изследвания. Има обаче значение какъв като тематика корпус се използва, колко голям е той, какво е разпределението на думите, които се срещат в него и т.н.

При представянето на глаголната метафора с участниците в ситуацията/събитието според мен се изисква използването на още по-прецизен синтактико-семантичен инструментариум на представяне. Такъв би могло да бъде разработен на основата на сега представения от кандидатката в нейните бъдещи изследвания. Напр. при глагола *задръствам* (стр. 99) е даден моделът *действие с обект предмет, място -> действие с обект компютър*, но компютърът може и да е субект: *Лаптопът се задръсти с информация*. Хубаво е също така да има приложение след текста, което да представя списък на глаголите с нови значения. Освен това авторката проявява излишно голяма скромност, поради което липсват експлицитно разгърнати приносите на монографията в самия текст на монографията.

Мотивирано и ясно формулирано заключение с преценка

Спазени са всички формални изисквания по процедурата: изискванията на ЗРАСРБ, на Правилника за прилагане на ЗРАСРБ, на Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в Българската

академия на науките, на Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“.

Въз основа на изтъкнатите от мен научни, научно-приложни приноси и педагогически опит на кандидатката давам висока оценка на нейната академична дейност и убедено предлагам на уважаемото жури да я избере на длъжността „доцент“.

Дата 19. 08. 2019г.

Изготвил становището:

 (подпис)